17–30 min	Słowotwórcza zagadka	• Rozdaje parom po dwa neologizmy: wkosmacona, roztopolona, zaniepatrzył się, utrudą. Zadanie: wskazać rdzeń, znaleźć znany wyraz z tym rdzeniem, objaśnić sens w wersie (zadanie 2 na karcie). • Prosi o sprawdzenie w słowniku jednego neologizmu – czy go tam nie ma – i trzech rzadkich słów z wiersza: „ksobny", „ojcuje" (ojcować) i „zaumiera" (zaumierać).	• Pracują w parach, np.: „zaniepatrzył się – rdzeń «patrz-», jak «patrzeć»: koń zapatrzył się, a zarazem nie patrzy". • Sprawdzają w słowniku: „ksobny" jest (koń idący po lewej stronie zaprzęgu), „ojcować" też jest (troszczyć się jak ojciec), „zaumierać" też jest (dawne słowo: wymierać) – to nie neologizmy; „roztopolona" – nie ma.
30–39 min	Uosobienie, porównanie, nastrój	• Pyta: „Kto w wierszu robi rzeczy, które zwykle robią ludzie? Do czego Leśmian porównuje pszczołę i kaszel konia?". • Poleca wykonać zadania 3–4.	• Wskazują: staw „żegluje", młyn „ojcuje", ziele ma „wesele" (uosobienia); pszczoła myje się „jak kot", koń dudni „jak kobza" (porównania). • Wykonują zadania 3–4; mówią o nastroju: spokój, lenistwo, radość lata.
39–45 min	Podsumowanie: po co nowe słowa?	• Wraca do pytania lekcji. Prosi o jedno zdanie w zeszycie: „Leśmian tworzy nowe słowa, bo…". • Prosi trzy osoby o odczytanie zdań i samoocenę według kryteriów.	• Zapisują zdanie, np.: „…jedno nowe słowo mówi więcej niż długi opis i pobudza wyobraźnię". • Odczytują zdania i oceniają, które kryteria osiągnęli.

Typowe trudności uczniów

- Uczniowie uznają za neologizm każde rzadkie słowo (ksobny, kobza, jar, ojcuje, zaumiera). Reakcja: sprawdźcie w słowniku – neologizmu tam nie ma.
- Uczniowie zgadują znaczenie bez patrzenia na wers. Reakcja: każ przeczytać cały wers i powiedzieć, kto lub co tak się zachowuje.
- Uczniowie mylą uosobienie z porównaniem. Reakcja: porównanie ma „jak", uosobienie przypisuje rzeczy ludzkie czynności.

Ewaluacja lekcji

- Zagadki par: czy uczniowie poprawnie wskazali rdzeń i znany wyraz pokrewny?
- Zadanie 3: czy uosobienia i porównania są poprawnie nazwane?
- Zdania w zeszytach: czy uczniowie określają funkcję neologizmów, a nie tylko je wyliczają?

PIERWSZA ŁAWKA

Sprawdzian z lektury „Bolesław Leśmian – wiersze" – grupa A



KARTA 4/6

40–45 minut · 25 pkt

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 25 pkt

1 **Jaką postać z wierzeń ludowych przypomina Dusiołek?** ___ / 1 pkt

A. zmorę, która dusi śpiących
B. utopca z jeziora
C. krasnoludka z lasu
D. smoka z jaskini

2 **Jakim środkiem stylistycznym są wersy „Spoza lasu szumi las, / Spoza czasu szemrze czas" z „Przyśpiewu"?** ___ / 1 pkt

A. archaizmem **B.** zdrobnieniem **C.** powtórzeniem **D.** apostrofą

3 **Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.** ___ / 4 pkt

1. Wędrowiec z „Topielca" biegł „wybrzeżami coraz innych światów".	P	F
2. „Topielec" jest podzielony na strofy.	P	F
3. W ostatnim wersie „Topielca" jest porównanie.	P	F
4. Na końcu „Topielca" wędrowiec wraca z lasu.	P	F

4 **Połącz wiersz z postacią, która w nim występuje. Wpisz literę.** ___ / 4 pkt

1. „Dusiołek"
2. „Przyśpiew"
3. „Topielec"
4. „Dziewczyna"

a) bracia z młotami
b) Bajdała
c) wędrowiec na leśnej polanie
d) pszczoła myjąca się w słońcu

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

5 **Wskaż dwie cechy Bajdały. Każdą z nich zilustruj przykładem z wiersza.** ___ / 4 pkt

6 **Wyjaśnij, co oznaczają słowa „bo nigdy dość się nie umiera” w „Dziewczynie”.** ___ / 2 pkt

7 **Przeczytaj wersy z „Przyśpiewu”: „Ziele w jarze, ziele! / Skąd twoje wesele?”. Wyjaśnij, o co pyta mówiący. Co to mówi o jego postawie wobec przyrody?** ___ / 3 pkt

8 **Wyjaśnij, jak narrator „Dusiołka” ocenia wygląd stwora. Odwołaj się do wtrącenia „(Że też taki żyć raczy!)”.** ___ / 3 pkt

9 **Przeczytaj fragment utworu i wykonaj zadania.** ___ / 3 pkt

Bolesław Leśmian, „Topielec” – początek

W zwiewnych nurtach kostrzewy, na leśnej polanie,
Gdzie się las upodobnia łące niespodzianie,
Leżą zwłoki wędrowca, zbędne sobie zwłoki.
Przewędrował świat cały z obłoków w obłoki,
Aż nagle w niecierpliwej zapragnął żałobie
Zwiedzić duchem na przełaj zieleń samą w sobie.

Bolesław Leśmian, „Topielec” (domena publiczna, tekst według serwisu Wolne Lektury), wersy 1–6. Objaśnienie: kostrzewa – gatunek trawy

9.1 **Czego zapragnął wędrowiec?** ___ / 1 pkt

A. poznać duchem zieleń samą w sobie
B. przepłynąć leśne jezioro
C. odnaleźć zaginionego przyjaciela
D. wrócić do rodzinnego domu

9.2 **Wyjaśnij, co może znaczyć określenie „zbędne sobie zwłoki”.** ___ / 2 pkt

PIERWSZA ŁAWKA · CYKL LEKCJI · JĘZYK POLSKI · KLASY 7–8

Bolesław Leśmian – ballady i nowe słowa – cykl lekcji

Pięć lekcji o wierszach Bolesława Leśmiana dla klas 7–8: „Dusiołek” – ballada z humorem, „Przyśpiew” – neologizmy, „Topielec” – świat fantastyczny, „Dziewczyna” – symbol muru, oraz krótka wypowiedź o wierszu z cytatem. Z pełnymi tekstami wierszy, kartami pracy, sprawdzianem A/B w formułach egzaminu ósmoklasisty i powtórką.



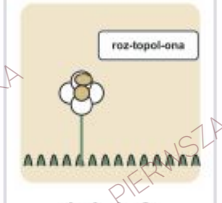
Plan cyklu

Lekcja	Temat	Cel ogólny	Metody	Materiał
1	**„Rzekł Bajdała do Boga” – ballada z humorem. „Dusiołek” Bolesława Leśmiana** 45 min	Poznanie Leśmiana jako twórcy ballad i odczytanie „Dusiołka” jako zabawnej opowieści o spotkaniu człowieka z ludowym stworem.	rozmowa wprowadzająca, praca z tekstem informacyjnym, czytanie z podziałem na role	karta pracy 1 (15 pkt)
2	**„Droga roztopolona” – jak Leśmian tworzy nowe słowa? „Przyśpiew”** 45 min	Rozpoznanie neologizmów w wierszu „Przyśpiew”, objaśnienie ich budowy i znaczenia oraz określenie ich funkcji.	rozmowa wprowadzająca, praca z tekstem informacyjnym, głośne czytanie	karta pracy 2 (10 pkt)
3	**„Topielec zieleni” – świat fantastyczny w wierszu „Topielec”** 45 min	Odczytanie „Topielca” jako opowieści o człowieku, którego pochłania przyroda, oraz określenie funkcji neologizmów i wyliczenia.	rozmowa wprowadzająca, głośne czytanie, praca z wierszem w parach	karta pracy 3 (13 pkt)
4	**„I runął mur” – ballada-opowieść „Dziewczyna” i symbol muru** 45 min	Odczytanie „Dziewczyny” jako ballady o daremnym, a zarazem godnym trudzie oraz objaśnienie muru jako symbolu.	rozmowa wprowadzająca, głośne czytanie, oś zdarzeń	karta pracy 4 (12 pkt)
5	**Jak pisać o wierszu? Krótka wypowiedź z cytatem na egzaminie ósmoklasisty** 45 min	Przygotowanie do zadań egzaminu ósmoklasisty do tekstu poetyckiego: plan odczytania wiersza i krótka wypowiedź z cytatem.	rozmowa wprowadzająca, analiza wzorcowej wypowiedzi, praca z planem w parach	karta pracy 5 (11 pkt)
6	**Sprawdzian** 45 minut	Sprawdzenie wiadomości i umiejętności z całego cyklu.	praca indywidualna	grupa A i B (22 pkt)

Pięć lekcji o wierszach Leśmiana



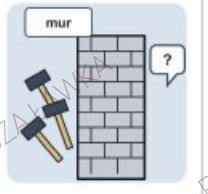
Lekcja 1



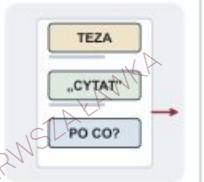
Lekcja 2



Lekcja 3



Lekcja 4



Lekcja 5

PIERWSZA ŁAWKA · POWTÓRKA · JĘZYK POLSKI · KLASY 7–8 · BOLESŁAW LEŚMIAN – BALLADY I NOWE SŁOWA – CYKL LEKCJI

Bolesław Leśmian – wiersze – powtórka (klasy 7–8)

Powtórka obejmuje cztery wiersze Bolesława Leśmiana omawiane w cyklu, pojęcia ballady, neologizmu i symbolu oraz sposób pisania krótkiej wypowiedzi o wierszu.



1. Poeta

- **Bolesław Leśmian** (1877? – 5 listopada 1937) – poeta, z zawodu notariusz (Hrubieszów, Zamość); od 1933 r. członek Polskiej Akademii Literatury.
- Tomy: „Łąka" (1920) – „Dusiołek", „Przyśpiew", „Topielec"; „Napój cienisty" (1936) – „Dziewczyna".
- Jego nowe słowa nazywa się **leśmianizmami**.

2. Wiersze z cyklu

Wiersz	Kto mówi / co się dzieje	Najważniejsze
„Dusiołek"	narrator-gawędziarz; zmora dusi śpiącego Bajdałę	ballada z humorem, język ludowy, skarga do Boga
„Przyśpiew"	obserwator; letnie południe na wsi	neologizmy (roztopolona, zaniepatrzył się), uosobienia, porównania
„Topielec"	narrator; demon zieleni kusi wędrowca	neologizmy na „bez-", wyliczenie, „topielec zieleni"
„Dziewczyna"	narrator; dwunastu braci bije w mur	mur – symbol; refren; bracia – cienie – młoty; za murem „nic i nic"

3. Pojęcia

- **Ballada** – łączy epikę (fabuła, narrator), lirykę (wiersz, nastrój) i dramat (wypowiedzi bohaterów); świat fantastyczny.
- **Neologizm** – wyraz nowo utworzony, którego nie ma w słowniku; u Leśmiana: znany rdzeń + przedrostek lub przyrostek.
- **Symbol** – obraz o wielu ukrytych znaczeniach (mur = przeszkoda, granica poznania).
- **Refren** – powtarzany fragment; w „Dziewczynie" podkreśla upór braci.

PIERWSZA ŁAWKA · POWTÓRKA · JĘZYK POLSKI · KLASY 7–8 · BOLESŁAW LEŚMIAN – WIERSZE

Bolesław Leśmian – wiersze – karta lektury

Cztery wiersze Bolesława Leśmiana: zmora, letnie południe, wędrowiec w zieleni i mur, za którym płacze głos.



Najważniejsze informacje

- **Autor:** Bolesław Leśmian (1877? – 5 listopada 1937), poeta, notariusz w Hrubieszowie i Zamościu, członek Polskiej Akademii Literatury (od 1933 r.).
- **Wiersze na sprawdzianie:** „Dusiołek”, „Przyśpiew”, „Topielec” – tom „Łąka” (1920); „Dziewczyna” – tom „Napój cienisty” (1936).
- **Leśmianizmy:** nowe słowa poety, np. „roztopolona” (o drodze w „Przyśpiewie”) oraz „bezświat” i „bezbrzask” (w „Topielcu”).

Cztery wiersze w skrócie

Wiersz	Co się dzieje	Na co zwrócić uwagę
„Dusiołek”	chłop Bajdała śpi pod lasem, zmora z rowu siada mu na piersi; po przebudzeniu chłop narzeka	ballada z humorem, narrator-gawędziarz, język ludowy
„Przyśpiew”	letnie południe na wsi: pszczoła, staw, młyn, koń przy wozie, śpiący pies	liryka opisowa, uosobienia, porównania, powtórzenia
„Topielec”	demon zieleni kusi wędrowca, a ten ginie w zieleni na leśnej polanie	20 wersów bez strof, wyliczenie „w taki… w taką…”, paradoks zakończenia
„Dziewczyna”	dwunastu braci, potem ich cienie, w końcu same młoty biją w mur; za murem nie ma nikogo	dwuwiersze, refren, mur jako symbol, zwrot do czytelnika na końcu

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Bolesław Leśmian – wiersze – cykl lekcji i sprawdzian z lektury (pakiet), klasy 7–8

Podgląd pokazał 6 z 68 stron. Pełna wersja: 68 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Bolesław Leśmian – ballady i nowe słowa – cykl 5 lekcji: scenariusze, karty pracy, sprawdzian, powtórka, klasy 7–8
- Bolesław Leśmian – wiersze – sprawdzian z lektury A i B, kartkówki, klucz i karta lektury, klasy 7–8

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/cykl-lekcji-i-sprawdzian-z-lektury-boleslaw-lesmian-wiersze-pakiet